

POKARAĆ (136) *vb pf*

o oraz drugie a jasne. ◇ *W inf* -ka- (33), -kã- (14); -ka- *LubPs* (3), *BibRadz* (3), *HistLan*, *MycPrz*, *CzechRozm* (2), *SkarJedn*, *SkarŻyw*, *GrabowSet*, *WujNT*, też *RejPs* (7); -ka- : -kã- *RejAp* (1:3), *RejPos* (9:4), *RejZwierc* (1:6), *PowodPr* (1:1). ◇ *W imp* -kã-. ◇ *W pozostałych formach* -kã- (64), -ka- (5); -ka- *KlonKr*, też *RejPs* (2); -kã- : -ka- *RejPos* (2:1), *CzechRozm* (4:1).

inf pokarać (51). ◇ *fut 1 sg* pokârzę (3). ◇ *2 sg* pokârzesz (1). ◇ *3 sg* pokârze (12). ◇ *2 pl* pokârzenie (1). ◇ *praet 2 sg m* -ś, -eś pokârął (7). ◇ *3 sg m* pokârął (31). *n* pokârąło (1). ◇ *3 pl m pers* pokârali (1). ◇ *plusq 2 sg m* -ś był pokârął (1). ◇ *3 sg m* był pokârął (2). ◇ *imp 2 sg* pokârź (5). ◇ *con 1 sg m* bych pokârął (1). ◇ *2 sg m* byś pokârął (2). ◇ *3 sg m* by pokârął (9). ◇ **[3 pl m pers by pokârali.]** ◇ *impers con* by pokârano (1). ◇ *part praet act* pokârawszy (7).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI w.

1. *Ukarać, skazać na karę; arguendo arguere, punire PolAnt; arguere Vulg [w tym: kogo (101), co (= ziemię, świat itp.) (10)] (128)* : Valerius rozgniewał się na słuźebnika swego y rzekł bychci się nie gniewał ifcie bychcie pokarał. *BielŻyw* 39, 82 [2 r.]; *KlerWes Av*; *LibLeg* 7/10, 10/93v, 94; nieinaczej się też lnami obchodzi iedno iako miły oćiec który pokârawłfy fyny swoie po małej ie chwili wglãłfce. *RejPs* 150v, 219; *RejWiz* 104; *BibRadz* 1.*Mach* 7/7; *RejAp* 81v; *RejPos* 164; *RejZwierc* 263v; *BudBib* 1.*Mach* 7/7; Ná tym Synodzie wżytko íprawuiąc Bonifacyufz/ wiele kãpłanow złych w Frãncyey pokarał *SkarŻyw* 518; *LatHar* 723; **[CorfusDocum (1564) nr 128; HistTroj Cv]**.

pokarać kogo (G) (1): iestli iey [żony] pokarzesz iaduc przyprawi. *BielŻyw* 109.

pokarać z czego (1): KAZIMIERZ PIERWSY [...] Máłławá íkrocił: wielu pokarał z vporu. *KlonKr* wstęp A3.

pokarać o co (1): A ták gdziebychmy kogo [...] kárác chcieli/ weźrzymy pirwey w fwe affekty iako we żwierciádło/ iefliby chmy też thám czego tákiego nie náłzli o coby nas też słuźnie pokarać miano. *RejZwierc* 77.

pokarać w co [= bijąc w co] (1): Gdyż Plato [...] przeciw słuźebnikowi swemu się pognał, á zwlec się iemu kazał chcąc go w pleci pokarać *BielŻyw* 81.

pokarać kim (1): Lecż się one íprawowály/ mowiac: zákazał nam írodze [!]/ y iednę która go była wydawác poczęłá/ złym Czártem pokarał. *SkarŻyw* 108.

W przeciwstawieniu: »pokarać ... miłować« (1): Tego sobie za krola wybierzecie/ [...] któryżby pyłzne pokarał á dobre miłował. *BielŻyw* 148.

Przen (1) : Więc mię to zewsząd íczęścié pokarało/ Wżytko mi zaráz com miála/ pobráło. *KochFrag* 24.

a. *W stosunkach między Bogiem (a. bogami pogańskimi) a człowiekiem: wymierzyć sprawiedliwość za grzechy, doświadczyć (104)* : Abowiem kto może porównác dobroćią ítobą który máło się zãgniewawłfy krotko pokárác raczyfz *RejPs* 104, 101, 173v, 180v, 207, 216; jako pan bog pokarał wiele panow chrzesczyanskich ktorzi obietnycze zapyłłow a przisiiegy swey niepelnili *LibLeg* 10/150v; Ach moy Boże tocies mię/ pokarał nędznego Ze ínadz w płaczu dokonam/ żywota swoiego *RejJóz* B5v; *LubPs* H, ee2v, ee3v; *RejWiz* 155v; *BibRadz* *Iob* 13/10, *Is* 19 *arg*, I 363c *margin*, *Ez* 39/2, 4.*Esdr* 12/33, *Sap* 11/9; *SarnUzn* F5v; *RejAp* 52; *RejPos* 50 [2 r.], 188, 215v; *RejZwierc* 201; *BudBib*

4.*Esdr* 2/9; *MycPrz* I A3; Pokarz iáwnie przewrotné zlé ludzi/ żadnému Nie ciérp/ áni okázuy láfki niezbožnému. *KochPs* 85; *SkarŻyw* 504; Lácno fie wdárli Turcy do moiey komory. Bog iáwnie ie pokarał/ bo zli bárzo byli *BielSen* 17; Im cie wyszżey bogowie wznieśli y nádáli/ Tym lzéy depc ludzi/ które oni pokaráli. *GórnTroas* 48; *WujNT* 420 marg, *Apoc* 7 arg; *PowodPr* 30; Ci nas ofzukáli/ [...] ci wiaré nam złámáli: pokarz ie lédzia dobry/ á miłóšierdzia im nie czyní *SkarKaz* 387a, 243a, 275b, 387a; *KlonWor* 11.

pokarać czego (1): ácz czáfem ábys pokarał láfalenftwá mego od wrociłes fie ná chwilę odemnie *RejPs* 43.

pokarać co [= za co] (1): Prorok fwiéty próši ná końcu/ áby Kriřtus był pořlan/ któryby tę złořć ich/ przez opowiadánie Ewányeliey/ w nich pokarał. *LubPs* Dv; *RejPos* 164; Gdyż Bog nářzę niewdzyęcznořć iáwnie chce pokáráć *HistLan* Dv; *RejZwierc* 78; *SkarJedn* 20; *SkarŻyw* 492, 493.

pokarać dla czego [= z jakiej przyczyny], *dla kogo* [= przez czyje złe czyny] (8): *Leop Num* 11 arg; Pan Bog ná zyemi mocarze/ Dla ich hárdóřci pokarze. *BielKron* 134; Dla iednego kápłaná złego/ pokarał pan Bóg wřzyřtki *BiałKat* 138v; *CzechRozm* 84v; Inflanty dla czego Bog poknráł [!]. *GórnRozm* Dv marg; *SarnStat* 600; *PowodPr* 52. Cf *pokarać dla czego na czym*.

pokarać dla czego na czym (1): Rodźice nářze pierwřze [...] dla iednegož niepořłufzeńftwá/ Pan Bog ná dufzy y cíele we wřzem pokarał/ y to karánie ná ich wřzyřtko potomřtvo wylał. *PowodPr* 11.

pokarać przez kogo (4): práwie mi fie dziećinny [...] widzi ten ich dowod gdy ták twierdzą/ iż dla tego Bog pokarał Iezufá przez Papiężá Rzymřkiego ktory Iezufowe wřtáwy odłóżył *CzechRozm* 81, 81, 246; Pierwřzú tedy plagá pokarał Pan Bog przez Moyřelza/ nie tylko Pháraoná/ ále wřzyřtko kroleřtvo iego. *SkarŻyw* 480.

pokarać za co (5): *RejPs* 161; *RejWiz* 95v; *RejPos* 253; Onić to Gogowie y Magogowie/ kthorym tu Pan obiecał dáć moc nád ludem řwoim/ áby ie pokarał zá złořci á zá wřřteřki ich. *RejZwierc* 263v; *WerGořć* 230.

pokarać kim, czym (33): ys pan bog nas samich y nářze zyemye pokarał wřzitkymy zlimy obiczaymy yako głodem thak thes woyná y podatkamy Tvreczkie⁸⁰ Czefřarza *LibLeg* 10/62v; A ták ty miřy pánie obaczywřřy niewinnořć moię pokarz řrogim nieprzyiáćielem tákiego/ a niechay řtánie w káždem řádzie zelřzona káždá řpráwá iego. *RejPs* 163, 117v; *LubPs* Sv marg; *Leop Num* 11 arg; *RejAp* 31, 31v; *RejPos* 32, 42, 42v, 50v, 195v; *RejZwierc* 35; *CzechRozm* 81 marg, 84v, **3; *SkarJedn* 20; czemuř moy Pánie pokarał řlugeř twego tym wřřędem *SkarŻyw* 482, 480, 500; *CzechEp* 73; Piotr S. [...] pierwey zákláł Anániařzá y Sáphireř/ á potym ná znák mocy řwey/ y ná řtrách řentencyey/ naglá ie řmierciá pokarał. *WujNT* 588; *PowodPr* 11, 13, 32, 66; řlufźnie mię P. Bog tym pokarał/ iż fie Turczynowi ábo Tátářzynowi temu/ ktory mi y gárdlo bierze/ klániam: bom řwoich řpráwiedliwych y řwiętych krolow czćić niechćiał. *SkarKazSej* 693a, 666a. Cf *W przen*.

pokarać na kim (1): Który [Bóg] Aegypt pokarał ná pierworodzonych *KochPs* 199.

pokarać na czym [= odebrać komu co] (1): Zá co ia/ przekłęctvo [...] Odnofzę: y pewne do ćiebie wołánie/ Abyř ná řwey láfce mnie pokarał Pánie. *GrabowSet* C3v.

W porównaniu (1): Ty/ nic tákowego nie każeřz/ láfkáwy/ Nie iák řédzia/ ále iáko Oćiec práwy/ Máiać ná tym dořyć/ mnie pokáráć málo/ Iák mátká/ gdy dziećieř/ v wod fie zářtáło. *GrabowSet* S.

Zwroty: »docześnie pokarać« (1): gdy Pan Bog iego niedowiárftwo ono [...] docześnie pokárác miał *SkarŻyw* 493.

»pokarać grzech« (1): áni łam zrozumieł czym on iednák muśi pokarać grzech twoy *RejAp* 31v.

»srodze (a. srogo) pokarać« [szyk zmienny] (7): *BielKom* D; *LubPs* T5 *margin*, Z4; *RejPos* 200; *ReszPrz* 62; będziemyli chcieli ták bełpiecznie iáko łzaleni żyć/ á o kazánie/ [...] niedbác/ P. Bog nam tego łatwie nie przepuści/ y owłzem zá ty łpráwy náłze łrodze nas pokarze *WerGośc* 230; *SkarKaz* 707a.

Szeregi: »pokarać i pogubić« (1): Iuż włzytko dobrze co P. Bog vczyni/ choć nas ták łrogo pokarze y pogubi *SkarKaz* 707a.

»zgromić i pokarać« (1): Bądź pozdrowiony P. Iezu Chryłte/ ktoryś znieważyćiele Kościołá twego zgromił/ y pokarał. *LatHar* 534.

W przeni [w tym: czym (5)] (6) :

Zwroty: »mieczem, przez miecz pokarać« (1:1): Abowiem iefli Pan będzie chciał przez miecz woienny pokárác/ kogo/ tedy [...] iáko much y płzczoł/ wielkie mnołstwo żołnierzow czerłtwych y męźnych názbiera. *CzechRozm* 254v; *PowodPr* 52.

»[czyj] ręką [= za czym pośrednictwem] pokarać« (1): Pan Bog [...] odstąpienia y rozerwania kościelnego dłużej ćierpieć niechciał/ ále odłzczepieńce pagáńłką [!] ręką pokarał. *SkarJedn* 353.

»pokarać rozgą(-ami)« = *flagellare PolAnt* [szyk zmienny] (3): Opowieda iż nie miała być żadna tákowa moc ná łwiećie dołtáteczna ktoreyby Pan rozgą łwoią pokárác nie miał. *BibRadz* I 363c *margin*, *Tob* 11/11; *BudBib* *Tob* 11/11.

Przeni (1) : Bo niewiernych wieczna łmiert y pomłtá pokarze. *KołakSzczęśł* B2v.

2. Pohamować, powłściągnąć (4) : O iáko by kaźdemu przyłtało wmlodołci łwoiey pokárác á łtrzedz żywotá łwego [...] áby nie wyłtępował z rołkázania páńłkiego *RejPs* 175v.

Zwrot: »w łobie [co] pokarać« [w tym: czym (1)] (3): Nádewłzytko przyłtoynie áby łie tym parał/ Czymby w łobie łwowlne łam myłli pokarał. *RejWiz* 8; kaźdyby łnádnie to w łobie y ná gończym wędzidłku włzyłtko pokarác y połtánowić mogł. *RejZwierc* [78²], 88v.

3. Skarcić słownie, zganić [kogo] (4) :

pokarać z czego (3): Y kto mnie pokárác moźe z grzechu/ kiedy ia łczyrą prawdę powładam wam? *RejPos* 84v, 84, 86.

pokarać czym (1): Ale rołtropny człowiek moźe ták wważnemi łłowy prołthacźká pokarác/ że mu to dłużej pámiętno będzie niźby go vderził/ ábo iáką iną łrogość nád nim vczynił. *RejZwierc* 77.

Synonimy: **1.** skazać, zgromić; **2.** pohamować, pomiarkować, powłściągnąć, uskromić; **3.** poganić, połajac, zganić.

Formacje współrdzenne cf **KARAĆ**.

Cf **POKARANIE, POKARANY**